

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREIDI 12

TSHIVENDA LUAMBO LWA U ENGEDZA LWA U THOMA (FAL)

BAMMBIRI LA VHURARU (P3)

LARA 2014

MEMORANDAMU

MARAGA: 100

Memorandamu uyu u na masiatari a 11.

KHETHEKANYO YA A: RUBRIKI YA U ŢOLA/MAKA MAANEA A LUAMBO LWA U ENGEDZA LWA U THOMA [MARAGA 50]

Khritheria		Zwa nţhesa	Tshikili tshone	Vhukoni ha vhukati/vhu	Vhukoni ha fhasi	U sa kona
				fushaho/ho linganelaho		
ZWI RE NGOMU &		28–30	22–24	16–18	10–12	4–6
VHUPULANI		-Mihumbulo i	-Phindulo yo lundwa	-Phindulo i fushaho	-Phindulo i shaedzaho	-Phindulo yo polikaho
		gobolaho/tokonyaho i sa	tshidele vhukuma	-Mihumbulo yo	ndunzhendunzhe	tshoṭhe
(Zwo ńwaliwaho na		vhambedzwi/	-Zwi yelana tshoţhe na	lunzhedzana lwo	-Mihumbulo yo	-Mihumbulo yo
mihumbulo)		lavhelelwiho	thoho nahone zwa	linganelaho nahone zwi a	vhilinganaho, nahone	tanganaho nahone i si na
Nzudzanyo ya mihumbulo na	a nțha	-Mihumbulo ya vhutali, i	takadza	tendisea	i si na vhusiki ha	sia
vhupulani/) Lui	tokonyaho nahone yo	-Hu na vhutanzi ha	-Zwo dzudzanywa nahone	mune	-Ndi phambananadzo,
U dzhiela nzhele ndivho, vha	0.8	vhibvaho	mihumbulo yo vhibvaho	zwa dovha zwa lunzhedzana	-Vhutanzi vhu si gathi	zwo sokou dovhololwa
tanganedzaho mafhungo na	Maimo	-Zwo dzudzanywa	-Zwo dzudzanywa	lwo linganelaho/lu fushaho,	ha nzudzanyo na u	-A zwo ngo dzudzanywa
nyimele.	Σ̈́	nahone zwa dovha zwa	nahone zwa dovha zwa	hu tshi katelwa	lunzhedzana zwo	nahone a zwi na
		lunzhedzana tshidele lwa	lunzhedzana tshidele lwa	marangaphanda, mutumbu	teaho.	ndunzhendunzhe.
MARAGA 30		tshothe, hu tshi katelwa	tshothe, hu tshi katelwa	na magumo/mupendelo.		
		marangaphanda,	marangaphanda,			
		mutumbu na	mutumbu na			
		magumo/mupendelo.	magumo/mupendelo.			
		25–27	19–21	13–15	7–9	0–3
		-Ndi zwa nthesa, fhedzi	-Zwo lundwa tshidele	-Phindulo i a fusha fhedzi	-Phindulo yo anzaho	-A hu na ndingedzo ya u
		zwo ri shaedzinyana	-Mihumbulo i yelanaho, i	hu na vhutudzetudze huńwe	u sa yelana ha	fhindula thoho/mbudziso
		musutshelo wa maanea o	takadzaho	vhu khakhisaho mutodo	mafhungo	-U polika tshothe na u sa
		lundwaho tshidele lwa	-Zwo dzudzanywa	-Mihumbulo yo dzudzanywa	-Mihumbulo i vho	tsha tea lwa tshothe
	a fhasi	tshothetshothe	nahone zwa dovha zwa	lwa ndinganelo nahone i a	sumbedza u liana na u	-A zwi na sia nahone zwo
	ı fh	-Mihumbulo yo vhibva	lunzhedzana zwavhudi,	tendisea	dadisa	vhilingana.
	g Q	ya lundwa lwa vhutali	hu tshi katelwa	-Hu na huṅwe u fusha ha	-U shaedza vhutanzi	
	Maimo	-Zwo dzudzanywa	marangaphanda,	nzudzanyo na	ha nzudzanyo na	
	Ϋ́	nahone zwa dovha zwa	mutumbu na	ndunzhendunzhe, hu tshi	ndunzhendunzhe zwo	
		lunzhedzana tshidele lwa	magumo/mupendelo .	katelwa marangaphanda,	teaho.	
		tshothe, hu tshi katelwa		mutumbu na		
		marangaphanḍa,		magumo/mupendelo.		
		mutumbu na				
		magumo/mupendelo.				

KHETHEKANYO YA A: RUBRIKI YA U ŢOLA/MAKA MAANEA A LUAMBO LWA U ENGEDZA LWA U THOMA

[MARAGA 50] (i ya phanda)

Khritheria		Zwa nthesa	Tshikili tshone	Vhukoni ha vhukati/vhu	Vhukoni ha fhasi	U sa kona
				fushaho/ho linganelaho		2 00 20020
LUAMBO, TSHITAILA NA		14–15	11–12	8–9	563	0–3
U DZUDZANYA		-Thouni, redzhistara,	-Thouni, redzhistara,	-Thouni, redzhistara,	-Thouni, redzhistara,	-Luambo a lu pfali
		tshitaila na divhaipfi zwo	tshitail divhaipfi zwo	tshitaila divhaipfi zwo tea	tshitaila divhaipfi zwo	-Thouni, redzhistara,
Thouni, redzhistara na		tea tshothetshothe ndivho,	tea vhukuma ndivho,	ndivho, vha tanganedzaho	tea zwituku ndivho, vha	tshitaila divhaipfi a
divhaipfi zwo teaho		vha tanganedzaho	vha tanganedzaho	mafhungo na nyimele	tanganedzaho mafhungo	zwo ngo tea ndivho,
ndivho/zwiitei na nyimele	ख	mafhungo na nyimele	mafhungo na nyimele	-U shumiswa ho teaho ha	na nyimele	vha tanganedzaho
Munanguludzo wa maipfi	nţha	-Luambo ndi lwa	-Luambo lu a ţokonya	luambo u bveledza	-Ho shumiswa luambo	mafhungo na nyimele
Kushumisele kwa luambo na	ಡ	vhudifulufheli ha nthesa, lu	nahone thouni yo	thalutshedzo	lwa mutheo/fhasi	-U hotefhala ha
milayo, zwiga zwa u vhala,	Maimo	nyanyulaho tshothe	shumiswaho ndi i	-Thouni yo tea	-Thouni na kushumisele	divhaipfi zwo anzesa
girama, mupeleţo	Aai	-Lu a gobola nahone lwo	nyanyulaho	-U pfumiswa ha luambo ho	kwone kwa maipfi a zwo	lune u pfala ha
	~	pfuma u dzangelwa ha	-Hunzhi a hu na	shumiswa u khavhisa zwi re	ngo tea	mafhungo zwa si tsha
MARAGA 15		thouni	vhukhakhi ha girama	ngomu.	-Divhaipfi ndi yo	konadzea na khathihi/
		-A hu na vhukhakhi ha	na mupeleto		shaedzaho vhukuma.	zwa vho konda
		girama na mupeleto	-Lwo lundwa tshidele			vhukuma.
		-Lwo lundwa nga tshikili	vhukuma.			
		tsha mathakhethakheni.				
		13	10	7	4	
	si	-Luambo ndi lwa ntha	-Luambo lu a kunga na	-U shumiswa ha luambo ho	-Luambo lwo shumiswa	
		vhukuma	u nyanyula	linganelaho, fhedzi hu tshi	lwa u sa kona	
	fhasi	-Lu a gobola nahone lwo	-Thouni ndi yo teaho, i	di vha na vhutudzetudze	-A hu na kana hu tou	
	ಡ	pfuma u dzangelwa ha	nyanyulaho	-Hunwe u shumiswa ha	vha na zwitukutuku zwi	
	Maimo	thouni	-Vhukhakhi vhutuku	luambo ho teaho nga u	sumbedzaho	
Aai	-A hu na vhukhakhi ha	ha girama na mupeleto	angaredza, fhedzi u	muvanganyo wa		
	~	girama na mupeleto	-Zwo lundwa tshidele	dzangelwa ha luambo ndi ha	mafhungo/mitaladzi	
		-Lwo lundwa nga tshikili	vhukuma.	fhasi.	-Divhaipfi yo hotefhala	
		tsha mathakheni.			lwa tshothe.	

KHETHEKANYO YA A: RUBRIKI YA U ŢOLA/MAKA MAANEA A LUAMBO LWA U ENGEDZA LWA U THOMA

[MARAGA 50] (i ya phanda)

Khritheria	Zwa nthesa	Tshikili tshone	Vhukoni ha vhukati/vhu	Vhukoni ha fhasi	U sa kona
			fushaho/ho linganelaho		
TSHIVHUMBEO	5	4	3	2	0–1
	-Kubveledzele kwa thoho	-Kubveledzele kwa	-Kubveledzele kwa thoho na	-Dzińwe mbuno ndi dzi	-Hu na u shaedza ha
Zwitalusi zwa tshibveledzwa	kwa nthesa	thoho kwo	vhudodombedzi zwo tea	pfadzaho	mbuno dzo teaho
Kubveledzelwe kwa phara na	-Vhudodombedzi ha	lunzhedzanaho	-Mafhungo/mitaladzi, phara	-Mafhungo/mitaladzi na	-Mafhungo/mitaladzi na
tshivhumbeo tsha	mathakhethakheni	-Vhudodombedzi ha	zwo fhatwa lu fushaho	phara zwi di vha na	phara zwo dala
mafhungo/mitaladzi	-Mafhungo/mitaladzi,	thoho hu pfadzaho	-Maanea o di faredza zwi	vhukhakhi	vhukhakhi
	phara zwo fhatwa na u	-Mafhungo/mitaladzi,	pfadzaho/tendiseaho.	-Fhedzi maanea a kha di	-Maanea ha na
MARAGA: 5	lundwa lwa nthesa	phara zwo vangwa lu		pfala naho hu na	mudzio/ha pfadzi.
	tshothetshothe.	pfadzaho.		vhukhakhi.	**
MARAGANYANGAREDZI	43–50	33–40	23–30	13–20	0–10

KHETHEKANYO YA B NA C: RUBRIKI YA U ŢOLA ZWIBVELEDZWA ZWILAPFU ZWA VHUDAVHIDZANI [MARAGA 30]

Khritheria	Zwa nthesa	Tshikili tshone	Vhukoni ha vhukati/ho	Vhukoni ha fhasi	U sa kona
			linganelaho/vhu fushaho		
ZWI RE NGOMU,	15–18	11–14	8–10	5–7	0–4
VHUPULANI NA	-Phindulo ndi ya	-Phindulo ndi yavhudi	-Phindulo ndi i	-Phindulo ndi ya	-Phindulo i sumbedza
TSHIVHUMBEO	mathakhethakheni, i sa	vhukuma, i bvukululaho	fushaho/linganelaho	mutheo/fhasi, i	u shaya ndivho ya
	vhambedzwi	ndivho yo dziaho ya	vhukuma, i bvukululaho	bvukululaho ndivhonyana	zwitalusi zwa lushaka
Zwo ńwaliwaho na	-Mihumbulo ya vhutali, yo	zwitalusi zwa lushaka lwa	ndivho yo dziaho ya	ya zwitalusi zwa lushaka	lwa tshibveledzwa
mihumbulo	vhibvaho	tshibveledzwa	zwitalusi zwa lushaka lwa	lwa tshibveledzwa	-Ţhalutshedzo yo
Nzudzanyo ya mihumbulo na	-Ndivho yo tandavhuwaho	-O fara vhuṭala/sia l̞one -A	tshibveledzwa	-Hu na u polika huńwe hu	dzumbama, u polika
vhupulani	tshothe ya zwitalusi zwa	hu na u polika	-Ho ngo tou fara vhutala	vhonalaho naho o fara	ndi hu hulwane
U dzhiela nzhele ndivho, vha	lushaka lwa tshibveledzwa	-Zwi re ngomu na	hone tshothe lini – hu na u	vhutala	-A hu na u farana ha
ţanganedzaho mafhungo na	-Kuṅwalele kwo tou fombe	mihumbulo zwo	polika hunwe hu vhonalaho	-Zwi re ngomu na	zwi re ngomu na
nyimele	kha sia lone	lunzhedzana	-Zwi re ngomu na	mihumbulo a zwo ngo tou	mihumbulo
Phindulo na mihumbulo	-Zwi re ngomu na	-Zwo tandavhudzwa lwa	mihumbulo zwo di	farana tshothe lini	-Zwidodombedzwa
Nzudzanyo ya mihumbulo na	mihumbulo zwo lunzhedzana	tshothe, zwidodombedzwa	lunzhedzana	-Zwidodombedzwa	zwitukutuku zwi
vhupulani	-Zwo tandavhudzwa lwa	zwothe zwi tikedza thoho	-Zwińwe zwidodombedzwa	zwituku zwi tikedza thoho	tikedza thoho
U dzhiela nzhele ndivho, vha	tshothe, zwidodombedzwa	-Tshivhumbeo ndi tsho	zwi tikedza thoho	-Hu na u shaedza hu	-A ho ngo tevhedzwa
tanganedzaho mafhungo na	zwothe zwi tikedza thoho	teaho naho hu na	-Nga u angaredza,	vhonalaho ha kushumisele	milayo yone ya
tshivhumbeo/milayo na	-Tshivhumbeo ndi	vhukhakhi vhutuku.	tshivhumbeo ndi tshone,	kwa milayo na	tshivhumbeo tsha
nyimele.	tshonetshone tsho teaho	Ŷ	fhedzi hu na u polika	tshivhumbeo	tshibveledzwa.
	tshibveledzwa.		huṭuku.	-Ṭhahelelo/U shaedza ndi	
				hu soliseaho.	
MARAGA 18					
LUAMBO, TSHITAILA NA	10–12	8–9	6–7	4–5	0–3
U SEDZULUSA	-Thouni, redzhistara, tshitaila	-Thouni, redzhistara,	-Thouni, redzhistara,	-Thouni, redzhistara,	-Thouni, redzhistara,
	na divhaipfi, ndi zwi teaho	tshitaila na divhaipfi, ndi	tshitaila na divhaipfi, ndi	tshitaila na divhaipfi, ndi	tshitaila na divhaipfi,
Thouni, redzhistara, ndivho/u	lwa mathakhethakheni	zwi teaho tshothe ndivho,	zwi teaho tshothe ndivho,	zwi teaho zwituku	ndi zwi sa ananiho na
nyanyula, tshitaila, vha	ndivho, vha tanganedzaho	vha tanganedzaho	vha tanganedzaho	ndivho, vha tanganedzaho	ndivho, vha
tanganedzaho mafhungo na	mafhungo na nyimele	mafĥungo na nyimele	mafĥungo na nyimele	mafhungo na nyimele	ţanganedzaho
nyimele	-Girama ndi yoneyone	-Nga u angaredza, girama	-Hu na hunwe vhukhakhi	-Girama yo shaedza, i na	mafhungo na nyimele
Munanguludzo wa maipfi	nahone yo fhatwa tshidele	ndi yone nahone yo	ha girama	vhukhakhi ho vhalaho	-Zwo dala vhukhakhi
Zwiga zwa muńwalo na	-A hu na vhukĥakhi.	fhatwa zwavhudi	-Divhaipfi i a	-Divhaipfi ndi yo	nahone zwo tanganana
mupeleto		-Divhaipfi ndi yavhudi	fusha/linganela	shaedzaho vhukuma	-Divhaipfi a i tei
		vhukuma	-Fhedzi vhukhakhi vhu re	-Thalutshedzo yo	ndivho na khathihi
MARAGA 12		-Hunzhi a hu na	hone a vhu thithisi	tĥithisea.	-Thalutshedzo yo
		vhukhakhi.	thalutshedzo.		hotefhala tshothe.
MARAGANYANGAREDZI	25–30	19–23	14–17	9–12	0–7

KHETHEKANYO YA B NA C: RUBRIKI YA U ŢOLA ZWIBVELEDZWA ZWIPFUFHI ZWA VHUDAVHIDZANI [MARAGA 20]

Khritheria	Zwa nthesa	Tshikili tshone	Vhukoni ha vhukati/ho linganelaho/vhu fushaho	Vhukoni ha fhasi	U sa kona
ZWI RE NGOMU,	10–12	8–9	6–7	4–5	0–3
VHUPULANI NA	-Phindulo ndi ya	-Phindulo ndi yavhudi	-Phindulo ndi i	-Phindulo ndi ya	-Phindulo i sumbedza
TSHIVHUMBEO	mathakhethakheni, i sa	vhukuma, i bvukululaho	fushaho/linganelaho	mutheo/fhasi, i	u shaya ndivho ya
	vhambedzwi	ndivho yo dziaho ya	vhukuma, i bvukululaho	bvukululaho ndivhonyana	zwitalusi zwa lushaka
Phindulo na mihumbulo	-Mihumbulo ya vhutali, yo	zwitalusi zwa lushaka lwa	ndivho yo dziaho ya	ya zwitalusi zwa lushaka	lwa tshibveledzwa
Nzudzanyo ya mihumbulo	vhibvaho	tshibveledzwa	zwitalusi zwa lushaka lwa	ĺwa tsĥibveledzwa	-Thalutshedzo yo
U dzhiela nzhele ndivho, vha	-Ndivho yo tandavhuwaho	-O fara vhuṭala/sia lone -A	tshibveledzwa	-Hu na u polika hunwe hu	dzumbama, u polika
tanganedzaho mafhungo na	tshothe ya zwitalusi zwa	hu na u polika	-Ho ngo tou fara vhutala	vhonalaho naho o fara	ndi hu hulwane
tshivhumbeo/milayo na nyimele	lushaka lwa tshibveledzwa	-Zwi re ngomu na	hone tshothe lini – hu na u	vhutala	-A hu na u farana ha
	-Kuṅwalele kwo tou fombe	mihumbulo zwo	polika huṅwe hu vhonalaho	-Zwi re ngomu na	zwi re ngomu na
MARAGA 12	kha sia lone	lunzhedzana	-Zwi re ngomu na	mihumbulo a zwo ngo tou	mihumbulo
	-Zwi re ngomu na mihumbulo	-Zwo tandavhudzwa lwa	mihumbulo zwo di	farana tshothe lini	-Zwidodombedzwa
	zwo lunzhedzana	tshothe, zwidodombedzwa	lunzhedzana	-Zwidodombedzwa	zwitukutuku zwi
	-Zwo tandavhudzwa lwa	zwothe zwi tikedza thoho	-Zwińwe zwidodombedzwa	zwituku zwi tikedza thoho	tikedza thoho
	tshotĥe, zwidodombedzwa	-Tshivhumbeo ndi tsho	zwi tikedza thoho	-Hu na u shaedza hu	-A ho ngo tevhedzwa
	zwothe zwi tikedza thoho	teaho naho hu na	-Nga u angaredza,	vhonalaho ha kushumisele	milayo yone ya
	-Tshivhumbeo ndi	vhukhakhi vhutuku.	tshivhumbeo ndi tshone,	kwa milayo na	tshivhumbeo tsha
	tshonetshone tsho teaho	^	fhedzi hu na u polika	tshivhumbeo	tshibveledzwa.
	tshibveledzwa.		hutuku.	-Thahelelo/U shaedza ndi	
			^	hu soliseaho.	
LUAMBO, TSHITAILA NA U	7–8	5–6	4	3	0–2
SEDZULUSA	-Thouni, redzhistara, tshitaila	-Thouni, redzhistara,	-Thouni, redzhistara,	-Thouni, redzhistara,	-Thouni, redzhistara,
	na divhaipfi, ndi zwi teaho	tshitaila na divhaipfi, ndi	tshitaila na divhaipfi, ndi	tshitaila na divhaipfi, ndi	tshitaila na divhaipfi,
Thouni, redzhistara, ndivho/u	lwa mathakhethakheni	zwi teaho tshothe ndivho,	zwi teaho tshothe ndivho,	zwi teaho zwituku	ndi zwi sa ananiho na
nyanyula, tshitaila, vha	ndivho, vha tanganedzaho	vha tanganedzaho	vha tanganedzaho	ndivho, vha tanganedzaho	ndivho, vha
tanganedzaho mafhungo na	mafhungo na nyimele	mafhungo na nyimele	mafhungo na nyimele	mafhungo na nyimele	ţanganedzaho
nyimele	-Girama ndi yoneyone	-Nga u angaredza, girama	-Hu na huṅwe vhukhakhi	-Girama yo shaedza, i na	mafhungo na nyimele
Munanguludzo wa maipfi	nahone yo fhatwa tshidele	ndi yone nahone yo	ha girama	vhukhakhi ho vhalaho	-Zwo dala vhukhakhi
Zwiga zwa muńwalo na	-A hu na vhukhakhi.	fhatwa zwavhudi	-Divhaipfi i a	-Divhaipfi ndi yo	nahone zwo ţanganana
mupeleto		-Divhaipfi ndi yavhudi	fusha/linganela	shaedzaho vhukuma	-Divhaipfi a i tei
1		vhukuma	-Fhedzi vhukhakhi vhu re	-Thalutshedzo yo	ndivho na khathihi
MARAGA 8		-Hunzhi a hu na	hone a vhu thithisi	thithisea.	-Thalutshedzo yo
		vhukhakhi .	thalutshedzo.		hotefhala tshothe.
MARAGANYANGAREDZI	17–20	13–15	10–11	7–8	0–5

ADENDAMU

KHETHEKANYO YA A: ZWIBVELEDZWA ZWA VHUSIKI (MAANEA)

MBUDZISO I

1.1	Zwivhuya zwe ra vhuya ra	Ngan	etshelo:
	itelwa vhuponi ha hashu.	•	Aya ndi maanea ane munwali a anetshela
			nga ha zwivhuya zwe a vhuya a itelwa
			vhuponi ha hawe.
		•	Zwi anetshelwaho zwi tea u kunga na u
			tendisea.
		•	Mafhungo a hone a ńwalwa nga
			tshifhinga tsho fhelaho.
		•	Magumo a songo doweleaho a fhedza
			tshitori zwavhudi.
		Mbul	etshedzo:
		•	Muṅwali u buletshedza tshithu nga
			vhudalo.
		•	Muṅwali u ola tshifanyiso tsha zwine a
			khou amba ngazwo muhumbuloni wa
			muvhali.
		A u h	aseledza:
		•	Afha munwali u imelela masia mavhili u
			lingana.
		•	Muṅwali ha tei u dzhia sia.
1.2	Yunivesithi yavhudi ine nda	Mbul	etshedzo:
	tama u dzhena khayo.	•	Munwali u buletshedza yunivesithi nga
			vhuḍalo.
		•	Munwali u ola tshifanyiso tsha zwine a
			khou amba ngazwo muhumbuloni wa
			muvhali.
		Ngan	etshelo:
		•	Aya ndi maanea ane munwali a anetshela
			nga ha yunivesithi yavhudi ine a tama u
			dzhena khayo.
		•	Zwi anetshelwaho zwi tea u kunga na u tendisea.
		•	Mafhungo a hone a ńwalwa nga
			tshifhinga tsho fhelaho.
		•	Magumo a songo doweleaho a fhedza
			tshitori zwavhudi

1.3 Zwo tea u farelana na u hangwelana vhutshiloni.

A u haseledza:

• Afha munwali u imelela masia mavhili u lingana.

Munwali ha tei u dzhia sia.

Nganetshelo:

- Aya ndi maanea ane munwali a anetshela mafhungo a uri vhutshiloni zwo tea uri vhathu vha hangwelane.
- Zwi anetshelwaho zwi tea u kunga na u tendisea.
- Mafhungo a hone a ńwalwa nga tshifhinga tsho fhelaho.
- Magumo a songo doweleaho a fhedza tshitori zwavhudi.

Mbuletshedzo:

- Muńwali u buletshedza tshithu nga vhudalo.
- Muńwali u ola tshifanyiso tsha zwine a khou amba ngazwo muhumbuloni wa muyhali.

Zwe zwa ntutuwedza uri ndi vhe na mikhwa yavhudi.

U vhuisa muhumbulo/khumbudzo:

- Afha munwali u vhuisa mihumbulo a i nea vhudipfi na u nyanyuwa hawe.
- U vhuisa mihumbulo i yelanaho na miloro kana lutamo lwawe.
- Muńwali u a kona u dzhia sia line a khou li imelela.

Nganetshelo:

- Aya ndi maanea ane munwali a anetshela nga ha zwithu zwine zwa mu tutuwedza uri a vhe na mikhwa yavhudi.
- Zwi anetshelwaho zwi tea u kunga na u tendisea.
- Mafhungo a hone a ńwalwa nga tshifhinga tsho fhelaho.
- Magumo a songo doweleaho a fhedza tshitori zwavhudi.

NSC -	Memoran	damu
110C -	mullioran	uamu

1.5	Luțingothendeleki zwikoloni lu	U tata:
	tea u iledzwa. Tendani kana ni	Afha muṅwali u vha e na ndila yawe ine
	hanedze.	a vhona zwithu ngayo.
		Mihumbulo yawe i tea u vha khagala u
		bva mathomoni u swika magumoni.
		Muńwali u sumbedza u imelela lińwe
		sia/fhungo.
		Muṅwali u tikedza vhukuma fhungo
		line a khou toda li tshi tendiwa.
		Munwali u sumbedza vhukhwine ha
		fhungo line a khou li imelela.
1.6	Tshifanyiso	Maanea a ulu lushaka a tewa nga tshaka
		dzothe dzi re afho ntha. Mugudi a nga nwala
		nga lushaka lune a funa.
		Tsumbo: Mitshino ya ano maduvha yo
		fhambana. (na dzińwe dzi no elana na
		tshifanyiso).
1.7	Tshifanyiso	Maanea a ulu lushaka a tewa nga tshaka
		dzothe dzi re afho ntha. Mugudi a nga nwala
		nga lushaka lune a funa.
		Tsumbo: Thogomelo ya vhaholefhali. (na
		dzińwe dzi no elana na tshifanyiso).
1.8	Tshifanyiso	Maanea a ulu lushaka a tewa nga tshaka
		dzothe dzi re afho ntha. Mugudi a nga nwala
		nga lushaka lune a funa.
		Tsumbo: Thimu ya bola ine nda ditongisa
		ngayo. (na dzińwe dzi no elana na tshifanyiso)

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A: 50

KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWILAPFU ZWA VHUDAVHIDZANI MBUDZISO 2

2.1 VHURIFHI HA VHUKONANI

Thodea:

- Diresi, datumu na theshano.
- Tshivhumbeo tsha mulaedza tshi a shanduka zwi tshi bva kha ndivho (tsumbo, u wana mafhungo, u fhululedza, u lilisa).
- Hu nga shuma na u amba ha iwe mune.
- U vala nga u saina.

2.2 NGANEAVHUTSHILO YA MUFU

Thodea:

- Zwidodombedzwa zwa mabebo na duvha la lufu.
- Zwińwe zwiga zwa ndeme zwa mufu, sa he a alutshela hone.
- Zwidodombedzwa nga ha pfunzo na u shela mulenzhe kha u bveledzisa lushaka.
- I tea u amba tshithu nga ha mashaka a tsini e mufu a sia.

2.3 MUVHIGO WA FOMALA

Thodea:

- Mathomele, khethekanyo ya u tou angaredza.
- Khethekanyo ya thekenikhala (musi zwo tea).
- U dodombedza tshithu, hu tshi katelwa mbonalo dzothe kana zwinwe zwazwo.
- Zwipida na mishumo yazwo.
- Kutshilele na mushumo.
- Hu nga kha di vha na zwibveledzwa zwa u tou vhona zwine zwa nga fhelekedza izwo.

2.4 **MUFHINDULANO**

Thodea:

- Mathomo/Madzheno
- Theshano
- Mvulatswinga
- Mutumbu
- Phendelo/Magumo.
- Madzina a vhabvumbedzwa kha tshanda tsha monde tsha siatari.
- Kholoni nga murahu ha dzina la mubvumbedzwa ane a khou amba.
- Hu shumiswe mutaladzi muswa u sumbedza muambi muswa.

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 30

KHETHEKANYO YA C: ZWIBVELEDZWA ZWIPFUFHI ZWA VHUDAVHIDZANI

MBUDZISO 3

3.1 KHUNGEDZELO

Thodea:

- I nga dzhia zwivhumbeo zwinzhi.
- Hu shuma zwilogeni.
- Hu anzela u vha na tshifanyiso.
- Hu shuma thekiniki dza khungedzelo.
- Hu itwe makolo a u kunga mato.

3.2 **DAYARI**

Tshivhumbeo:

- I anzela u ńwalwa kha bugu yo khetheaho (Dayari/Dzhenala).
- I ńwaliwa misi yothe.
- Zwi ńwalwaho zwi na datumu.
- Hu nga shumiswa lushaka lwa tshibveledzwa tshi sumbedzaho vhudifhinduleli ha vhune.

3.3 NDAELA

Tshivhumbeo:

- Kha i vhe pfufhi.
- I tea u angaredza mulaedza wa ndeme.
- I tea u pfesesea.
- Luambo lwayo lu tea u kona u swikelelea nga vhathu vhanzhi.
- U shumisa limudi la ndaela.

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA C: 20 MARAGAGUȚE: 100